

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

#### ความแนบเนียนของกระบวนการกีดกันเพศที่สาม

จากเหตุการณ์ที่คณะกรรมการสถาบันราชภัฏหรือ สรภ. กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาของสถาบันราชภัฏทั้ง 36 แห่งทั่วประเทศ ที่จะเริ่มนำมาใช้ในการศึกษา 2539 ในคุณสมบัตินั้นกล่าวว่า “ผู้ที่เข้าศึกษาจะต้องเป็นบุคคลที่ไม่เคยมีประวัติและเป็นผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศในรูปแบบต่างๆ รวมทั้ง ไม่เคยมีประวัติเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพผิดปกติอื่นๆ อันจะเป็นอุปสรรคและก่อให้เกิดความเสียหายในการประกอบอาชีพครู” โดยเหตุผลเนื่องจากที่ผ่านมาไม่มีการกำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติมดังกล่าว ทำให้มีคนเข้ามาเรียนจำนวนมาก “บางคนจบไปแล้วไม่มีงานทำ บางคนเป็นผู้ชายอยู่ดีๆ กลับมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน หัวใจของความเป็นครูลดลง ไม่นานก็ถูกไล่ออก เข้ากับสังคมไม่ได้”<sup>1</sup>

สรภ.มีการศึกษาวิจัยพบว่า สังคม ไม่ต้องการครูที่เป็นกะเทยหรือมีพฤติกรรมรักร่วมเพศ มากเป็นอันดับที่หนึ่ง สถิติรองลงมาคือไม่ต้องการครูที่มีนิสัยใจคอดุร้ายและมีพฤติกรรมไม่สมวัย เป็นครูที่มีพัฒนาการกระตือรือร้นน้อย ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมอันดับต้นๆ ที่สังคมไม่ต้องการให้มาเป็นครู

ภายหลังการประกาศคุณสมบัติข้างต้น จึงเป็นสาเหตุให้บทความเรื่อง “รักร่วมเพศ เป็นสิ่งปกติ ความใจแคบและเกลียดชังต่างหาก คือโรคที่น่ารังเกียจ”<sup>2</sup> (ธงชัย วินิจจะกูล, 2540, น.32) ตีพิมพ์ออกมา หลังจากที่มีเหตุการณ์ดังกล่าวไม่นาน เพียงครึ่งเดือนหลังจากการหยุดพักส่งท้าย

---

<sup>1</sup>ข่าวจากหนังสือพิมพ์ข่าวสดฉบับวันที่ 22 ธันวาคม 2539 หน้าที1 ในส่วนพาดหัวข่าวรอง และเนื้อหาเพิ่มเติมในหน้าที่16.

<sup>2</sup>จากบทความเรื่อง “รักร่วมเพศเป็นสิ่งปกติ ความใจแคบและเกลียดชังต่างหาก คือโรคที่น่ารังเกียจ” ในหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่14 มกราคม 2540 หน้า 32.

ปีเก่า ต้อนรับปีใหม่<sup>3</sup> 2540 โดยผู้เขียนคือ ธงชัย วินิจจะกุล ซึ่งหากมองถึงการออกมาให้ความเห็นของธงชัย ในช่วงเวลาหลังการหยุดพักผ่อนประจำปีที่ผ่านมาไปเพียงไม่นานนั้น ธงชัย ใช้เวลาในวันหยุดเพื่อเขียนบทความขึ้นนี้ขึ้นมาและนำเสนอผ่านหน้าหนังสือพิมพ์อย่างชนิด “ทันท่วงที” ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทความขึ้นนี้ เป็นประเด็นร้อนที่มีอาจรอเวลานำเสนอได้

ประโยคข้างต้น เป็นชื่อของบทความเพื่อเรียกร้องให้กลับมามอง แนวความคิดที่เกี่ยวกับ “รักร่วมเพศ” หรือ “เพศที่สาม” อีกครั้ง ธงชัยกล่าวว่า “รักร่วมเพศ ไม่เคยเป็นโรคระบาดหรืออันตรายที่ทำร้ายสังคมใด แต่ความรังเกียจ กดขี่ ปรามปรามรักร่วมเพศต่างหาก ที่แพร่กระจายระบาดไปทั่วทั้งโลก มานานหลายศตวรรษ” ธงชัยได้อธิบายเพิ่มอีกว่า

รักร่วมเพศ กลายเป็นปัญหา กลายเป็นโรค ความวิตก ก็ต่อเมื่อ ผู้ที่มีรสนิยมทางเพศต่างจากพวกเขา และอยู่ในส่วนข้างมาก (คือนิยมรักต่างเพศ) รังเกียจความแตกต่าง ทึกทักว่า รักต่างเพศเท่านั้นที่ถูกต้องตามธรรมชาติ ทึกทักว่าธรรมชาติ สร้างมนุษย์มาแบบเดียวกันหมด คิดเหมือนกันหมด รสนิยมทางเพศคล้ายๆกันหมด จึงทึกทักเอาว่า ผู้ที่ต่างออกไปจากตน เป็นปัญหาที่ต้องกำจัดแก้ไข (ธงชัย วินิจจะกุล, 2540, น. 32)

ธงชัย ยังได้ให้เหตุผลเพิ่มเติมอีกว่า

ประวัติศาสตร์มนุษยชาติ จึงเต็มไปด้วย การทำร้าย รังแก พวกรักร่วมเพศ ด้วยวิธีการต่างๆ นานา หวังใช้อำนาจบังคับข่มเหง ส่วนข้างน้อย ให้หมดไป หรือทำให้พวกเขาต้องปิดบัง หลบซ่อน อับอาย ในธรรมชาติปกติของตน ที่เผชิญไม่เหมือนส่วนข้างมาก (ธงชัย วินิจจะกุล, 2540, น. 32)

บทความของธงชัย ทำให้ผู้เขียน ที่ใช้ชีวิตในรูปแบบเพศที่สาม ได้ประมวลความคิดว่า แท้ที่จริงแล้ว ระหว่างกรณีของรักร่วมเพศที่เรียกกันว่า “ผิดปกติ” กับ อาการใจแคบและการใช้อำนาจเพื่อให้สังคม เกิดความแตกแยกและเกลียดชังเพศที่สามนั้น สิ่งใดที่ควรนำมาพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่ง ของการกระทำความรุนแรงต่อสรรพสิ่งที่เกิดขึ้น

---

<sup>3</sup>หนังสือพิมพ์มติชนให้พื้นที่ในการนำเสนอความคิดเห็นในบทความของธงชัย มีความกว้าง เต็มหนึ่งหน้าหนังสือพิมพ์ (โดยมีส่วนผสมในหน้านั้นเป็นภาพโฆษณา) เสมือนว่าในหน้าที่ 32 นั้นเป็นพื้นที่ของเนื้อหาในเรื่อง “เพศที่สาม” อีกทั้ง เรื่องนี้ยังเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องให้ความสนใจ จนได้เป็นบทความเพียงเรื่องเดียว ในพื้นที่ของหน้าหนังสือพิมพ์นั้นๆ และอาจมองได้อีกว่าการที่มีภาพโฆษณาในหน้านั้น เป็นผลมาจากมาจากเรื่องนี้ น่าสนใจและเป็นเรื่องที่ “ขายได้”

บทความ “รักร่วมเพศ เป็น สิ่งปกติ ความใจแคบและเกลียดชังต่างหาก คือโรคที่น่ารังเกียจ” ของธงชัย เป็นบทความที่มีอิทธิพลกับตัวของผู้เขียน ที่มีการใช้ชีวิตแบบเพศที่สาม<sup>4</sup> เป็นอย่างยิ่ง

เนื่องจากบทความชิ้นนี้ เปิดโลกทัศน์ให้ผู้เขียนได้รับรู้ว่า ทศนะเกี่ยวกับเพศที่สาม<sup>5</sup> ที่ผ่านมาในชีวิตนั้น คงจะมาผิดทาง หรือไม่ก็คงเป็นเพียงการติดกับทางความคิด ที่สังคมปูทางไว้ให้ ตั้งแต่วัยเยาว์ ว่าเป็นค่านิยมในทางลบถ้าต้องการดำเนินชีวิตบนเส้นทางสายนี้

ในทัศนะของผู้เขียน การที่สังคมจะมองภาพของเพศที่สาม เป็นภาพเพียงภาพเดียวนั้น ได้ทำให้การออกมาพูด เพื่อนำเสนอเรื่องราวของเพศที่สาม อาจถูกโต้ตอบและทำให้คนมองเพศที่สามในทางลบมากขึ้น และยังมีผลให้สังคม มีมุมมอง องค์ความรู้ ที่จำกัดและมีอคติต่อเพศที่สาม ซึ่งส่งผลให้ ขาดความเข้าใจต่อความหลากหลายของเพศที่สามและยังส่งผลต่อการสร้างภาพเหมารวม แก่คนในสังคม

ในทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับว่ามีทั้งเหตุและผล และยังถือว่าเป็นศาสตร์ที่มีความเป็นกลาง ซึ่ง ร่างกายและอวัยวะเพศ จะเป็นดัชนีชี้กำหนดว่า คนไหนคือผู้ชาย คนไหนคือผู้หญิง เพศสรีระถือเป็นหลักเกณฑ์ในการที่จะกำหนดเพศสถานะ เหมือนดังที่ปรากฏอยู่ในประโยควรรคทอง ของ ซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ที่ว่า “Anatomy is Destiny” (Romanyshyn, 1889, p. 241)

ในทฤษฎีของฟรอยด์ กล่าวถึงว่า เด็กจะถ่ายทอดแบบจากแม่และพ่อ ที่มีเพศทางสรีระตรงกับตน และต่างก็ปรารถนาในเพศตรงกันข้าม ซึ่งเด็กผู้ชายจะพัฒนาความเป็นชายตามแบบพ่อ และเด็กผู้หญิงจะพัฒนาความเป็นหญิงจากแบบของแม่ รวมถึงสิ่งที่แม่กระทำและดำเนินชีวิต ฟรอยด์ อธิบายไว้ในระยะ Phallic or Oedipal Stage ซึ่งเป็นทฤษฎีทางการพัฒนาทางเพศ ในระยะอวัยวะเพศ

---

<sup>4</sup>เพศที่สามที่ผ่านการเปลี่ยนเพศทางเพศสรีระ (sex) จากเพศชาย เป็น เพศหญิง รวมถึงทางเพศสภาพ (Gender) แล้ว

<sup>5</sup>ในที่นี้ ขอจำกัดความ ความหมายของคำว่า “เพศที่สาม” ให้แคบขึ้น โดยใช้เรียกเฉพาะ เพศชาย ที่ผ่านการแปลงเพศเพื่อเป็นเพศหญิง โดยนัยยะของเพศสรีระ (sex) และเพศสถานะ (Gender) เนื่องจาก ยังไม่มีคำศัพท์เฉพาะคำใด ที่มีความหมายด้านลบได้น้อยที่สุดในขณะนี้ ไม่ว่าจะเป็นคำว่า กะเทย ตู๊ด เกย์ สาวประเภทสอง ประเทือง ฯ โดยส่วนตัวของผู้เขียน เห็นว่า คำว่า “เพศที่สาม” เป็นคำที่มีความหมายในเชิงดูถูกน้อยที่สุด (แม้ว่าจะเป็นคำที่อยู่ในหมวดของการแบ่งประเภทก็ตาม)

ฟรอยด์กล่าวถึง Oedepus Complex หรือปมโอดิปัส ในวัยเด็ก ซึ่งเด็กผู้หญิง จะมีปมอีเล็คตรา (Electra Complex) โดยที่เด็กผู้หญิงต้องการครอบครองพ่อ แต่เมื่อเรียนรู้ว่าเป็นไปไม่ได้ จึงถอยแบบจากแม่ และเด็กผู้ชายจะพัฒนาความเป็นชายตามแบบของพ่อ เพราะกลัวการถูกตอน ในมโนทัศน์เรื่องปมแห่งการถูกตอน (Castration Complex) เนื่องมาจากในวัยเด็ก เด็กผู้ชายจะปรารถนาแม่และยอมรับต่ออำนาจของพ่อ ซึ่งการติดแม่มากเกินไป หรือการขาดพ่อ ก็เป็นสาเหตุของการเป็นรักร่วมเพศ (ยศ สันตสมบัติ, 2532)

ทฤษฎีของฟรอยด์ ถูกกล่าวไว้ และดำรงอยู่ ผ่านเวลาอันยาวนาน<sup>6</sup> ได้รับการยอมรับ กลายเป็นทฤษฎีที่มีพลังจนเอื้อต่อการกลายเป็นบรรทัดฐานทางเพศ

คนที่มีเพศสรีระเป็นผู้ชาย ก็ต้องมีความเป็นชายและชอบเพศหญิง คนที่มีเพศสรีระเป็นหญิง ก็ต้องมีความเป็นหญิงและปรารถนาเพศชาย บรรทัดฐานทางเพศจึงต้องมีเพศสรีระและเพศสถานะที่ตรงกัน อีกทั้งเพศสรีระจะเป็นตัวบ่งชี้เพศสถานะ เพื่อ “ความเป็นธรรมชาติ” และเป็นข้อตัดสินได้อีกว่า ถ้าใคร มีการดำเนินชีวิตที่ต่างออกไปจากบรรทัดฐาน ที่พูดว่า “ควรจะเป็น” นี้แล้ว บุคคลนั้นก็จะเป็นคนผิดธรรมชาติ และเป็นคนผิดปกติ

ทฤษฎีทางการแพทย์แนวอนุรักษนิยม ที่กล่าวถึงความผิดปกติ ความพิการทางจิต และลักเพศ ที่มีเหตุและผลในทางวิทยาศาสตร์ นายแพทย์ สูด แสงวิเชียร กล่าวถึง “กะเทย” ว่า

กะเทยเป็นการพิการทางกายอย่างหนึ่ง และในปัจจุบันยังมีคนจำนวนมาก นำคำว่า “กะเทย” ไปใช้กับบุคคลที่มีร่างกายแสดงเพศใดเพศหนึ่งอยู่แล้ว แต่อาจมีการพิการทางจิต จึงชอบทำกิริยา อากักร รวมทั้งชอบแต่งกายเป็นของอีกเพศหนึ่ง ซึ่งลักษณะที่แสดงออกเช่นนี้ควรจะใช้คำว่า “ลักเพศ” มากกว่าเพราะไปขโมยเอาของอีกเพศหนึ่งมาใช้ (นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์, 2526, น. 1)

คาดเดาว่า ในความหมายแรกของนพ.สูดที่กล่าวว่า “กะเทยเป็นการพิการทางกายอย่างหนึ่ง” นั้นหมายถึง “กะเทยแท้” ที่มีต่อมเพศทั้งของเพศชายและของเพศหญิงอยู่ในคน คนเดียวกัน มีทั้งรังไข่และอัณฑะ ส่วนอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอกนั้นอาจจะคล้ายคลึงใกล้เคียงทางเพศใดเพศหนึ่ง

---

<sup>6</sup> เพื่อสนับสนุนความยาวนานของทฤษฎี ในปี 1900 Freud นำผลการวิเคราะห์เรื่อง “ภาวะติดแม่และแข่งกับพ่อ” หรือ Oedipus Complex ตีพิมพ์เป็นหนังสือสำคัญชื่อ Interpretation of Dreams (การตีความความฝัน) ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนของเชิงอรรถจาก นพพร ประชากุล, “ซิกมุนด์ ฟรอยด์ ผู้เผยโลกรั้นลับของจิตใต้สำนึก,” สารคดี 181 (มีนาคม 2543): 144.

และในความหมายที่สอง นพ.สุต อาจะหมายถึงคนที่มีเพศใดเพศหนึ่ง (ในทางสรีระ) โดยสมบูรณ์แต่มีกิริยาอาการและจิตใจตรงข้ามกับเพศของตนเอง ซึ่งก็ใช้คำว่า “กะเทย” เช่นกัน ดังเช่นทั้งสองความหมายของคำว่ากะเทยในพจนานุกรม<sup>7</sup> ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

อีกทั้งวารสารทางการแพทย์ในปี 2516 บอกว่า “กะเทยเป็นโรค” เพราะร่างกายมีลักษณะเป็นเพศใดเพศหนึ่ง แต่จิตใจมีความรู้สึกว่าเป็นเพศตรงข้ามโดยสิ้นเชิง ความผิดปกติทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ ถือว่าเป็นโรคชนิดหนึ่ง เรียกลักษณะผิดปกตินี้ว่า Transsexualism (วิจิตร บุญยะโหดระ, 2516, น.537) และยังมีงานวิจัยอีกหลายชิ้นที่ผลิตออกมาเพื่อค้นหาถึงความเป็นโรคของบุคคลรักร่วมเพศ<sup>8</sup>

ชาวที่สถาบันราชภัฏกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าศึกษา ในสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ในปี 2539<sup>9</sup> นาย สุขวิช รังสิตพล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น ยืนยันที่จะเดินหน้าและไม่ยกเลิกระเบียบ ห้ามผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศเข้าศึกษาต่อในสถาบันราชภัฏ โดยให้ความเห็นว่า พวกที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ไม่แตกต่างอะไรกับคนป่วยที่ต้องบำบัดรักษา<sup>10</sup>

---

<sup>7</sup>ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 กะเทย มีความหมายว่า คนที่มีอวัยวะเพศทั้งชายและหญิง, คนที่มีจิตใจและกิริยาอาการตรงข้ามกับเพศของตน

<sup>8</sup>อาทิเช่น สมศรี เปี่ยมสมบูรณ์ ศึกษาเรื่องปัญหารักร่วมเพศชาย, 2529 บงกชมาศ เอกเยี่ยม ศึกษาเรื่อง เกย์: กระบวนการพัฒนาและอ้างเอกลักษณ์รักร่วมเพศ, 2532 และ อุษา ศรีพานิช, ศึกษาประวัติชีวิตของชายแปลงเพศ, 2541 ฯ

<sup>9</sup>ชาวสถาบันราชภัฏ 36 แห่งทั่วประเทศ กำหนดคุณสมบัติไม่รับผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศรูปแบบต่างๆเข้าศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ เริ่มตั้งแต่ 22 ธันวาคม 2539 และจบลงเมื่อ 11 กันยายน 2540 โดยสภาสถาบันราชภัฏ (สรภ.) มีมติให้ยกเลิกระเบียบที่ห้ามผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศเข้าเรียนครูเนื่องด้วยมีการรวมตัวของกลุ่มผู้ไม่เห็นด้วย 12 กลุ่มในประเทศไทย และ 17 กลุ่มในต่างประเทศ โดยกลุ่มผู้ไม่เห็นด้วยพร้อมที่จะเรียกร้องสิทธิและความถูกต้องกับสหประชาชาติ และในขณะนั้นมีการเปลี่ยนตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจาก นาย สุขวิช รังสิตพล เป็น นาย ชิงชัย มงคลธรรม และสรภ.ตัดข้อความที่ยกตัวอย่าง ห้ามผู้ที่รักเพศเดียวกันเข้าเรียนครู มีการระบุใหม่ว่า ห้ามผู้ที่มีความผิดปกติทางเพศอย่างรุนแรง เข้าเรียนครู โดยยึดตามองค์การอนามัยโลกระบุพฤติกรรมไว้

<sup>10</sup>ข่าวจากสยามรัฐ ฉบับวันที่ 23 มกราคม 2540, น1,14.

จึงทำให้มองได้ว่า ระยะเวลาไม่ได้ทำให้แนวคิดที่กล่าวว่า “เป็นกะเทย เป็นโรค” อ่อนแรงทางแนวคิดลงได้เลย อีกทั้งยังทวีความชัดเจน<sup>11</sup> ในแง่ที่กีดกันให้รักร่วมเพศยิ่งกลายเป็น คนที่ต้องได้รับการรักษา

ซึ่งหากกลุ่มทฤษฎีที่มีความเชื่ออย่างนั้นได้พบกับงานวิจัยอีกหลายชิ้นในปัจจุบัน ที่มีการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เรื่องของสภาวะเพศที่สามอันเกิดมาจากตัวกำหนดทางชีววิทยา ยกตัวอย่าง เช่น คนจุกโด่ง, จุกแพบ หรือ คนผิวคล้ำ ผิวนวนล (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2545, น. 83) ซึ่งเป็นงานวิจัย อีกหนึ่งแนวทางในขณะนี้ อาทิเช่น ทฤษฎีทางด้านสมอง ของ Simon LeVay นักประสาทสรีระ วิทยา LeVay กล่าวถึงผลของการวิจัยในสมองส่วน Hypothalamus ได้พบว่า “INAH3”<sup>12</sup> ที่อยู่ใน สมอง ส่วน Hypothalamus ในบุคคลกลุ่มรักร่วมเพศ (Homosexual) และกลุ่มรักต่างเพศ (Heterosexual) นั้นมีขนาดที่แตกต่างกัน (LeVay, 1993, p.76) และในงานของ Sandra Witelson จากศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพมหาวิทยาลัย McMaster ใน Toronto ที่นำเสนอผลงานวิจัยทาง วิทยาศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นว่า ชีววิทยากับความเป็นรักร่วมเพศนั้น มีความเกี่ยวข้องกัน Witelson พบว่าขนาดของส่วนคออด (Isthmus) ของ Corpus Callosum ที่อยู่ในสมองมนุษย์ ซึ่งเป็นทางผ่าน ที่เชื่อมระหว่างสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวานั้น ก็มีความหนาที่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มรักร่วมเพศ (Homosexual) และกลุ่มรักต่างเพศ (Heterosexual)<sup>13</sup> Dean Hamer<sup>14</sup> เป็นนักวิชาการอีกคนที่ค้นพบหลักฐานที่เป็นรูปธรรมของยีนที่กำหนดความเป็นเกย์ (Gay Gene)

---

<sup>11</sup>จากกรณีที่มีข่าว เรื่องของความปลอดภัยในการคัดกรองโลหิตที่ได้รับบริจาค ซึ่ง ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย ได้ดำเนินการคัดเลือกผู้บริจาค ห้ามผู้ที่มีพฤติกรรม รักร่วมเพศ บริจาคเลือด “การบริจาคเลือดถือเป็นการทำบุญ หากใครมีพฤติกรรมเสี่ยงก็ไม่ควร บริจาค เพราะจะกลายเป็นการทำบาป” ข้อมูลจากไทยรัฐ ฉบับวันที่ 2 และวันที่ 3 เมษายน 2551

<sup>12</sup>ชื่อเต็มของ Inah3 คือ Third Interstitial Nucleus of the Anterior ข้อมูลจาก ประสาท กิตตะคุปต์, “ความเป็นเกย์,” *Trendy Man* 3(3 มกราคม 2538): 207.

<sup>13</sup>Witelson และผู้ร่วมงานวิจัย ทำการวิเคราะห์สมองของชายรักต่างเพศ 10 คนและ รักร่วมเพศ 11 คน คอคออดของชายที่เป็นรักร่วมเพศมีความหนากว่าคอคออดของชายรักต่างเพศ ถึง 13 เปอร์เซ็นต์ หรือในชายรักร่วมเพศบางคนก็มีคอคออดบางกว่าชายที่เป็นรักต่างเพศ

<sup>14</sup>Dean Hamer เป็นนักพันธุศาสตร์ระดับโมเลกุลแห่งสถาบันสุขภาพแห่งชาติ ในประเทศสหรัฐอเมริกา (National Institute of health) ที่เมือง Bethesda รัฐแมริแลนด์ สหรัฐอเมริกา (และ Hamer เป็นพยานบุคคลผู้เชี่ยวชาญให้แก่ศาลสูงในรัฐโคโรลาโด เป็นพื้นฐาน ให้ชนะคดีที่ลบล้างญัตติต่อต้านเกย์)

Hamer ได้เปรียบเทียบ ดีเอ็นเอ (DNA) หรือสารทางพันธุกรรมของคู่พี่น้องผู้ชาย ที่เป็น รักร่วมเพศจากกลุ่มตัวอย่างสี่สิบคู่ ก็พบว่าเกือบทั้งหมด มีเครื่องหมายทางพันธุกรรมที่เหมือนกัน ในตำแหน่ง Xq28 ของโครโมโซม X (Hainsworth, Online, 1995)

แนวคิดทฤษฎีทางชีววิทยา ทั้งของ Hamer, LeVay และ Witelson ต่างก็บอกถึง รสนิยมทางเพศ ที่เกิดจากส่วนประกอบทางพันธุกรรมที่มีมาแต่กำเนิด หรือการรักร่วมเพศนั้น เป็นสาเหตุทางพันธุกรรม ซึ่งแนวคิดเช่นนี้ อาจทำให้เป็นการสนับสนุนการจัดประเภทของสรรพสิ่ง ทำให้ คนรักร่วมเพศ หรือ คนรักเพศเดียวกันเป็นกลุ่มที่แปลกแยกออกไปอย่างเด่นชัด และยังทำให้ แนวคิดเรื่องการเป็นกะเทยที่เป็นการประกอบสร้างทางสังคมนั้น กระทบกระเทือน

แต่ในทัศนะของผู้เขียน คิดว่า แนวคิดที่กล่าวว่า สภาวะเพศที่สามเกิดมาจาก ตัวกำหนดทางชีววิทยาและพันธุกรรมนั้น น่าจะดีเสียกว่าการคิดว่า “กะเทยเป็นโรค” อันทำให้ การคิดโครงการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับกะเทยขึ้นมานั้น จะใช้เหตุผลอ้างอิงเพียงแค่ การเป็นกะเทยเป็นสิ่งที่ประหลาด วิปริต ผิดธรรมชาติ ผิดปกติ หรือ แม้แต่จะเป็นอาการของการเป็นโรค (อาทิเช่น โรคจิต) ก็ตาม

หากพิจารณาให้ลึกซึ้งลงไปอีกสักนิด เกี่ยวกับบทความเรื่อง “รักร่วมเพศ เป็นสิ่งปกติ” ของธงชัย อาจไม่เพียงพอ ถ้าผู้เขียนจะยกขึ้นมาลอยๆ ยังพบว่ามีอีกแนวคิด เรื่องรักเพศเดียวกัน เป็นเรื่องธรรมชาติ ที่เป็นอีกหนึ่งงานวิจัยทางด้านชีววิทยาของ Joan Roughgarden นักวิชาการ มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Roughgarden, 2004) ที่อาจเป็นอีกแนวทางที่ร่วมสนับสนุนเนื้อหา ทางความคิดเห็นในบทความ “รักร่วมเพศเป็นสิ่งปกติ” ของธงชัย ได้เป็นอย่างดี Roughgarden อ้างถึงปัญหาที่มาจากทฤษฎี Sexual selection หรือทฤษฎีการคัดเลือกทางเพศ ของ Charl Darwin

Roughgarden กล่าวว่า ทฤษฎีของ Darwin เสมือนการจัดระเบียบบทบาททางเพศ ให้แก่สรรพสัตว์ ให้เห็นเพียงพฤติกรรมคู่ผัวตัวเมีย ซึ่งทำให้ไม่สามารถอธิบายพฤติกรรมของสัตว์ ที่มีพฤติกรรมทางเพศที่แตกต่างไปจากพฤติกรรมคู่ผัวตัวเมียนั้นได้ Roughgarden บอกถึงความ

---

<sup>15</sup>จิรภัทร จันทะพงษ์ (ภาควิชา ชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น) ผู้แปลบทความของ Paul Hainsworth เป็นภาษาไทย ได้ขยายความเพิ่มเติมว่า “ X หมายความว่า ตำแหน่งดังกล่าวอยู่บนโครโมโซม X ส่วน Q หมายความว่าตำแหน่งดังกล่าว อยู่บนแขนที่ยาวกว่า ของโครโมโซม ซึ่งถ้าเป็นแขนสั้นจะใช้ P และ 28 คือหน่วยทางพันธุศาสตร์ที่บอกระยะห่าง จากจุดเชื่อมที่เป็นรอยต่อของแขนสั้นและแขนยาวของโครโมโซม”

Roughgarden เสนอทฤษฎี Social Selection หรือทฤษฎีการคัดเลือกทางสังคมมาใช้เพื่ออธิบายความหลากหลายทางเพศที่มีอยู่ ชีวิตทางสังคมของสัตว์เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เกื้อหนุนไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัยเช่น รัง อาหาร และคู่ หรือการสืบพันธุ์ สัตว์จึงใช้สิ่งที่ตัวเองมีอยู่เพื่อแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือ ดูได้จากการเข้ากลุ่ม และการได้ผลประโยชน์ของตัวไฮยีนาตัวเมีย (Female Hyena) ที่สามารถจะขยายอวัยวะเพศให้ใหญ่เท่ากับขนาดของอวัยวะเพศไฮยีนาตัวผู้ ไฮยีนาตัวเมียจะได้รับการต้อนรับหากมีอวัยวะเพศคล้ายกับตัวผู้ หรือการทักทายกันของลิงโบโนโบตัวผู้ หากลิงตัวผู้เจอหน้าตัวผู้ด้วยกันก็จะยืนหันหลังเข้าหากันและถูกันและถูกันของลิงตัวผู้อีกตัวหนึ่ง

Roughgarden ยังได้ยกตัวอย่างเพิ่มเติม ในกลุ่มของลิงโบโนโบตัวเมีย (Female Bonobos) ที่มีการสร้างความสัมพันธ์โดยการหันหน้าออกกันและใช้อวัยวะเพศถูกัน ลิงโบโนโบมีการพัฒนาการส่งสัญญาณทางมือ ส่งสัญญาณเพื่อบอกได้ว่าต้องการมีเพศสัมพันธ์ และสามารถมีได้ทั้งกับเพศเดียวกันและต่างเพศ เมื่ออยู่ในจังหวะเผชิญหน้ากัน (Roughgarden, 2004, pp. 148-149) การสร้างความสัมพันธ์แบบนี้ เพื่อความสัมพันธ์ในกลุ่มของลิงโบโนโบ

---

<sup>16</sup>Roughgarden ยกตัวอย่างปลา Blugill Sunfish ที่มีถึง 3 เพศสภาพในตัวผู้ Controllers, Cooperators, Endrunners ซึ่งแบ่งขั้นตอนกันในการจีตสเปิร์ม

Roughgarden กล่าวอีกว่าความสัมพันธ์ของสัตว์ดังกล่าวนี้ ไม่ใช่การผิดธรรมชาติ แต่กลับเป็นประโยชน์กับการใช้ชีวิตในสังคม เพราะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและจำเป็นในการที่จะประสบความสำเร็จ<sup>18</sup> การมีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกันเป็นการปรับตัวอย่างหนึ่งของสัตว์ (Roughgarden, Online, 2004)

การถกเถียงกันทางแนวคิดและการนำเสนอในทางทฤษฎีที่ได้เรียบเรียงมา ล้วนเป็นเหตุผลที่มาจากชีวภาพแทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทฤษฎีที่เริ่มต้นกับรักร่วมเพศ, เพศที่สาม และกะเทย ว่าเป็นโรค, เป็นพวกที่เบี่ยงเบนทางเพศ จนมาถึงแนวคิดที่บอกถึง การไม่ได้เป็นโรคของเพศที่สาม แต่การที่เกิดมาเป็นเพศที่สามหรือมีรสนิยมรักเพศเดียวกันนั้น เป็นผลมาจากส่วนประกอบทางพันธุกรรมที่มีแต่กำเนิด และในอีกแนวคิดหนึ่งที่เสนอถึง ความเป็นเรื่องปกติของการรักเพศเดียวกัน ซึ่งส่งผลให้ผู้เขียนมีความตื่นตัวในอีกด้านหนึ่ง เป็นด้านที่บอกถึงความเป็นธรรมชาติของการรักเพศเดียวกัน อันเป็นเรื่องทางสังคม ที่ผู้เขียนมองว่ามีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าทางชีววิทยา

จากความเข้าใจที่ผ่านมาของผู้เขียน “กะเทย, รักร่วมเพศและเพศที่สาม” ต่างก็เป็นชีวิตที่ผิดไปจากบรรทัดฐานที่สังคมได้สร้างไว้ในระบบสองเพศ (Two Sex System) ที่มีแต่เพศชายและเพศหญิง โดยสถาปนารักต่างเพศให้เป็นบรรทัดฐานที่ทรงพลังในสังคม ซึ่งเป็นการแบ่งเพศทางชีวภาพแบบรักต่างเพศ (Hetero Sexuality) พร้อมกับสร้างวิธีต่างๆให้คนที่ไม่เหมือนกับพวกของตนต้องกลายเป็นคนอื่น

ในทางสังคมมีชุดความรู้อีกหลายชุดที่สร้างค่านิยมในทางลบให้กับคนในเพศที่สาม อาทิเช่นการเกิดมาพร้อมกับบาปหรือกรรมเก่าที่ติดตัวมา เป็นเหตุผลให้ต้องเกิดเป็นกะเทย<sup>19</sup> (สายพิน ศุพุทธรมงคล, 2540, น. 62) และภาพเสนอของกะเทยที่มีอยู่ ค่อนข้างไปทางภาพเดียว

---

<sup>17</sup> Roughgarden อ้างถึงการผสมพันธุ์ในเพศเดียวกันของลิงโบโนโบจาก Bruce Bagemihl, Biological Exuberance: Animal homosexuality and natural diversity, St. martin's press, 1999

<sup>18</sup> ในภาษาอังกฤษ Roughgarden กล่าวว่า “The unifying principle is the same - homosexuality cements relationships that are crucial for a successful life.”

<sup>19</sup> สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน สายพิน ศุพุทธรมงคล, “ดร. ปิเตอร์ แจ็คสัน กับประวัติศาสตร์ครึ่งศตวรรษเกย์ไทย,” บุคคลวันนี้ 129(กันยายน 2540):น.62.

วัฒนธรรมดังกล่าวนั้น ผู้เขียนพบว่า นั่นก็คือวิธีการกีดกันเพศที่สามอย่างแนบเนียน โดยให้เพศที่สามดำรงอยู่ในอาชีพที่ไม่มีความมั่นคงในชีวิต งานอิสระ (Freelance) ซึ่งในช่วงที่มีงานเข้ามาก็จะได้เงิน อาจเป็นจำนวนที่ค่อนข้างมาก แต่ในช่วงที่ไม่มีงานก็คือไม่มีรายได้ ทั้งเรื่องสวัสดิการที่บั่นปลายชีวิต ที่จะนำไปใช้เลี้ยงดูตัวเองในช่วงอายุที่ต้องหยุดทำงาน

---

<sup>20</sup>“ได้ดีแล้วล้มตัว ได้ผัวแล้วล้มงาน” เป็นประโยคที่ใช้โปรโมทละครเวทีเรื่อง “บนเส้นทางของนางโชว์” ทำการแสดงในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2530 ข้อมูลจากหนังสือ มิถุนา 1 (มีนาคม-เมษายน 2530):44.

<sup>21</sup>ดูได้จากภาพยนตร์เรื่อง “เพลงสุดท้าย”, 2528 มีคำนำเสนอบนใบปิดภาพยนตร์ว่า “บนเส้นทางสีม่วงของเพศที่สาม ยากหารักแท้ครองใจ” และการนำมาสร้างใหม่ในปี 2549 ก็ยังนำเสนอในแนวทางเช่นเดิมคือ “ชีวิตมีเพื่อให้ หัวใจมีไว้เพื่อเจ็บ ”

<sup>22</sup>ดร.ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร ให้ความหมายของคำว่าวาทกรรมคือ ระบบ และกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (Constitute) เอกลักษณ์ (Identity) และความหมาย (Significance) ให้กับสรรพสิ่งต่างๆในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง นอกจากนี้วาทกรรมยังทำหน้าที่ตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง

<sup>23</sup>อาจเป็นตัวอย่างที่ไม่ชัดเจน เพราะช่างทำผมที่เป็นผู้หญิงก็มีให้เห็นอยู่เป็นจำนวนมาก อาทิเช่น วาสนา โออดิษฐ์, โสภา กำพลวรรณ, ประภาศรี บรรจงการ, วิลาวัลย์ ทิพย์เจริญ, ลิเลียน ศรีเอียด, พนิดา ธรรมสโรช ฯ

<sup>24</sup>หากนึกถึงช่างแต่งหน้า มักนึกถึงช่างแต่งหน้าที่เป็นกะเทยเสียเป็นส่วนใหญ่

หากมองให้ลึกลงไปว่าเพศที่สามกับบทบาทงานในภาครัฐ งานราชการ แทบจะไม่มีพื้นที่ให้เพศที่สามได้ยืนอยู่เลย ที่พอจะมีอยู่บ้างก็ต้องอยู่อย่างแอบแฝงไม่สามารถแสดงตัวตน (ในแต่ละสถานะ) ออกมาได้ ซึ่งอาจต้องยอมผ่านเงื่อนไขบางอย่างที่จะอยู่รอดในองค์กรนั้นๆ อาทิ เช่น แต่งกายในเครื่องแบบชาย อาจถูกอนุโลมให้ไว้ผมยาวได้บ้างแต่ก็ต้องรวบผมในแบบผู้ชาย ผมยาวซึ่งมีที่มาจากมโนทัศน์ของศิลปินในยุคบุปผาชน ฮิปปี (Robyn, 2000, p. 153) แต่ในขณะที่เดียวกันเพศที่สามก็พอใจในมโนทัศน์ที่กล่าวว่า ความเป็นเพศหญิงต้องมากับการไว้ผมยาว ต่างจากผมสั้นทรงทรงที่ถูกติดกับภาพในวัยเด็กชาย จากมุมมองของแต่ละฝ่ายทั้งรัฐและทั้งเพศที่สาม ก็เป็นมุมมองที่ขัดแย้งกัน อีกทั้งอยู่ในภาพตลก ขบขัน อาจเรียกได้ว่าเป็นจุดเด่น (ตามที่วาทกรรมได้นิยามไว้) ในกลุ่มเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่จะได้ร่วมงานกับภาครัฐ

และในปัจจุบันนี้ ก็มีภาพของเพศที่สามตามอุดมการณ์ทางสังคมที่วาทกรรมว่าด้วยเพศที่สามได้กล่าวไว้ อาทิเช่น มีพรสวรรค์ สวยกว่าผู้หญิงจริง และเป็นจุดเด่น ซึ่งน่าจะเป็นความหมายทางบวก หรืออีกด้านที่เป็นความหมายทางลบ อาทิเช่น ผิดเพศ ตลก ขบขัน ให้ได้เห็นในสังคมมากขึ้น และความหมายเหล่านี้ที่มีอยู่กับเพศที่สาม เป็นความหมายที่เพศที่สามนำมาปรับเปลี่ยนและใช้เป็น “จุดขาย” ในการทำงาน

มายาคติ<sup>25</sup> คำว่า “พรสวรรค์” ก็ยังลงเพศที่สามให้อยู่ในกรอบ และสร้างความภาคภูมิใจในพื้นที่ของตน คำว่าพรสวรรค์ที่มีความหมายว่า “พร” ที่ได้รับมาจาก “สวรรค์” พร จาก สวรรค์นั้นติดตัวเพศที่สามมาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งแต่ละคนจะได้รับแตกต่างกันไป ตามแต่นูญและกรรมที่แต่ละคนเคยทำมา เพศที่สามจะได้รับมากเป็นพิเศษเพราะเป็นสิ่งทดแทนในการเกิดมาผิดเพศสรีระ (อาจเพราะเคยก่อกรรมทำเข็ญมาแต่ชาติปางไหน) โดยส่วนมากแล้ว มักใช้มโนทัศน์ดังกล่าวนี้ตัดสินในความเก่งเฉพาะด้านของเพศที่สาม โดยลืมนึกที่จะพิจารณาไปถึงการประกอบสร้างจากการเป็นผู้ที่อยู่อย่างแตกต่างในสังคม การมุ่งประเด็นในการพิจารณาตั้งแต่วัยเด็กของเพศที่สาม ย่อมแตกต่างจากเด็กชายและเด็กหญิงในวัยเดียวกัน ที่ต่างก็เติบโตตามแบบแผนในสังคม เช่น “โตขึ้น ... หนูอยากจะเป็นอะไร?” อาชีพมีอยู่มากมาย แพทย์, ทหาร, พยาบาล, นักบัญชี, วิศวกร ฯ อาชีพต่างๆ ที่พ่อและแม่หลายคนต่างก็นำทางให้กับลูก ด้วยการชี้ให้เห็นถึงเหตุและผลที่จะได้รับในการทำงาน

<sup>25</sup>มายาคติ คือการสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรม ซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติ ... คุณเคยจนไม่ทันสังเกตว่ามันเป็นสิ่งประกอบสร้างทางวัฒนธรรม ... “หลง” คิดไปว่าค่านิยมที่ยึดถืออยู่นั้นเป็นธรรมชาติ หรือเป็นไปตามสามัญสำนึก (บาร์ตส์ โรลิ่งด์, มายาคติ, แปลโดย วรณพิมล อังคศิริสรรพ, (กรุงเทพมหานคร:โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2544), น.4.

เพศที่สาม จากที่มีความคิดที่ต่างออกไป อาชีพต้นแบบที่มีอยู่ในสังคมก็ไม่เหมาะสมกับเพศสภาพของเพศที่สาม เพศที่สามจึงมีการฝึกฝน, ฝึกปรี๊ดฝีมือ ในงานด้านที่รักต่างเพศมิได้ให้ความสนใจ เกิดเป็นมุมมอง รสนิยม ทักษะ ที่ซับซ้อนให้เพศที่สามมีความสามารถเฉพาะด้านนำมาใช้ในอาชีพที่สังคมไม่ได้คาดหวัง อาทิเช่น ช่างแต่งหน้า, นางโชว์, ดีไซน์เนอร์, สไตลิสต์ (Stylist) ฯลฯ ซึ่งเป็นงานที่ตัดสินว่าต้องใช้พรสวรรค์ในสัดส่วนที่มากในตัวเอง จึงจะทำได้

มองได้ว่า พรสวรรค์ ความคิดสร้างสรรค์ ฝีมือ อีกทั้งความงาม ที่บอกไว้ว่ามากกว่าบรรทัดฐานที่สังคมให้มาตรฐานไว้กับคนที่ปกตินั้น ได้สร้างความแปลก ความมหัศจรรย์ ตอกย้ำการแบ่งประเภทให้เพศที่สามเป็นกลุ่มคนหรือชาติพันธุ์ที่ต่างจากคนทั่วไป ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการกีดกันให้เพศที่สาม ได้ครองตำแหน่งความเป็นคนอื่น (The Other) ไว้ตลอดกาลนั่นเอง

ในความเห็นส่วนตัวของผู้เขียนที่เป็นเพศที่สาม<sup>26</sup> อนึ่ง วัฒนธรรมในการให้ความหมายเพศที่สาม มีความหมายเอนเอียงไปในทางลบว่า เพศที่สามเป็นกลุ่มคนที่มีความเกินพอดี ไม่มากจนเกินพอดี ก็น้อยจนแทบจะไม่มีเหลืออยู่เลย ยกตัวอย่างทางกายภาพเช่นเมื่อเพศที่สามเปลี่ยนแปลงอวัยวะเพศจากชายเป็นอวัยวะเพศหญิง และเปลี่ยนเพศสถานะ (Gender) เป็นเพศหญิงแล้วนั้นโดยส่วนมากก็จะถูกสถาปนา ตีตราว่า

“สวยเหลือเกิน ทำอย่างไรจึงสวยได้ขนาดนี้ สวยกว่าผู้หญิงจริงๆเสียอีก”

เมื่อฟังดูแล้วความหมายก็คือคำชมว่าสวยมาก และแน่นอนว่าต้องเป็นคำชมจากกระแสหลักที่มองแบบชั่วคราวอย่างที่เราจะเห็นตมของชาวตะวันตกออกว่า “Exotic” ช่างมหัศจรรย์เสียเหลือเกิน ประโยคดังกล่าวแสดงความตื่นเต้น บอกถึงว่า เมื่อได้เห็นเพศที่สามปรากฏตัว ก็คงเหมือนได้เห็นสิ่งมหัศจรรย์ของโลกมาปรากฏอยู่ตรงหน้า การประกอบสร้างหลายด้าน ทั้งสังคม ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ชนชั้น ภายใต้บริบทนั้นๆ ก็คือ อาการที่มนุษย์ต้องการจะแบ่งแยกมนุษย์ด้วยกันให้อยู่ในประเภทที่แตกต่างกัน อาจโดยไม่รู้ตัว และยังได้กดทับเพศที่สามไปด้วยในขณะเดียวกัน

หรืออีกนัยยะหนึ่ง เพศที่สามนั้นไม่ใช่ผู้หญิงแท้ (เพราะสวยกว่าผู้หญิงจริงๆเสียอีก) อีกทั้งเป็นของปลอมที่ถูกสร้างขึ้นมา (“เวลาดู ดอกไม้ปลอมๆ บางดอกดู สวยเกินกว่าใคร ดูๆไปมันรู้คุณค่า เพราะว่าเป็น พลาสติก ... ดอกไม้พลาสติกถึงสวยก็ทำด้วยพลาสติก ฮือ ฮือ พลาสติกจึงเป็นเพียงสิ่งปลอมๆ พลาสติก<sup>27</sup>”) อาจพิจารณาได้จากการทำงานของภาษา ที่แบ่งแยกและสร้างความแตกต่างได้ในประโยคแค่ประโยคเดียว

<sup>26</sup> ขออนุญาตใช้สิทธิของการเป็นเพศที่สาม ในการการออกความคิดเห็นในเรื่องนี้

<sup>27</sup> เนื้อเพลง ดอกไม้พลาสติก ของ เรวัต พุทธินันทน์

ภาคปฏิบัติการของวาทกรรมได้ส่งผลมากมายแก่เพศที่สามดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น แต่เหตุผลอีกข้อที่ไม่กล่าวถึงก็ยังไม่สมบูรณ์ นั่นก็คือ ผลของวาทกรรมทำให้เกิดอุดมการณ์ให้เพศที่สามยอมรับในความต่ำต้อยของตน โดยไม่รู้เท่าทันการทำงานของวาทกรรม

เห็นได้จากในยุคนึงมีคำว่า “ดอกไม้พลาสติก” เกิดขึ้น ซึ่งก็นำมาใช้ในการประกวดนางงามเพศที่สาม, นางงามดอกไม้พลาสติก, ธิดาดอกไม้พลาสติกอย่างแพร่หลาย และต่อมาได้ใช้คำว่า “สาวประเภทสอง”<sup>28</sup> ทั้งในการประกวด และยังนำคำว่า “สาวประเภทสอง” มาใช้เป็นสรรพนามแทนตัวหรือแทนผู้ที่มีรสนิยมเดียวกัน ซึ่งคำว่าสาวประเภทสองเป็นคำที่นิยมใช้ มากกว่าคำว่าดอกไม้พลาสติกในเวลาต่อมา ผู้เขียนวิเคราะห์เองว่า คำว่า “ดอกไม้พลาสติก” ได้ถูกลดความนิยมลง เนื่องจากดอกไม้พลาสติกถูกให้ความหมายว่า “คือสิ่งที่จำลองมาจากของจริงเลียนแบบความสวยได้อย่างของจริง แต่ก็เป็นของปลอม” และมองให้ลึกได้อีกว่า ดอกไม้พลาสติกเป็นสิ่งที่ไม่มีมูลค่าเพียงแค่ของประดับประดา, หรือหยาบๆ ทำให้คนเพศที่สามเป็นแค่สีสันในสังคมแทบไม่ได้เสนอตัวตน เป็นเพียงมโนทัศน์ตามที่วาทกรรมได้วางเอาไว้ ซึ่งแตกต่างจากคำว่า “สาวประเภทสอง” ที่อย่างน้อยก็ยังเป็น “สาว” เป็นภาคหนึ่งของความเป็นผู้หญิง ถึงแม้เป็นประเภทสอง ก็ถือได้ว่าใกล้เคียงกับผู้หญิงมากกว่า และไม่ใช่ว่าของปลอมแบบดอกไม้พลาสติกจะเห็นได้จากเวทีประกวดนางงามเพศที่สามก็ใช้คำว่า “สาวประเภทสอง” เป็นสรรพนามแทนตัวในการตอบคำถาม การแนะนำตัว ได้อย่างเต็มภาคภูมิ<sup>29</sup> ไม่เคยมีเพศที่สามคนใดใช้คำว่า “ดอกไม้พลาสติก” แทนสรรพนามในการตอบคำถามมาก่อน ทำให้ทั้งสองคำเป็นคำที่มีความหมายทางสังคมแตกต่างกัน

อาจมองได้อีกทางว่า เพศที่สาม, มืดที่สาม หรือแม้แต่คำว่าโลกที่สาม<sup>30</sup> ล้วนแล้วแต่มีความหมายไปในทางเดียวกัน ว่าอ่อนด้อยในเรื่องของอันดับ (หนึ่ง, สอง และสาม ... ) นั่นคือความหมายว่า “เป็นรอง” ไม่ว่า ดอกไม้พลาสติก หรือ สาวประเภทสอง ล้วนก็เป็นความหมาย

<sup>28</sup> พบว่ามีการใช้คำว่า “คุณผู้หญิงประเภทสอง” ตั้งแต่ปี 2519 ซึ่งเป็นไปได้ว่า มีการใช้คำนี้ก่อนคำว่า “ดอกไม้พลาสติก” แต่ไม่ได้รับความนิยมในการนำไปใช้ ข้อมูลจาก เสนีย์ ปราโมช, “คุณผู้หญิงประเภทสอง,” เดลินิวส์ (6 ธันวาคม 2519): 8.

<sup>29</sup> ดูได้จาก วิดีโอเทปการประกวด “Miss Alcazar Thailand Contest 1997” ผู้เข้าประกวดเพศที่สาม ในรอบสิบคนสุดท้าย โดยส่วนมากใช้คำว่า “สาวประเภทสอง” เป็นสรรพนามในการตอบคำถาม

<sup>30</sup> “โลกที่สาม” เคยถูกให้ความหมายว่า กำลังพัฒนาและในปัจจุบันนี้ก็ยังไม่รู้ว่าให้คุณค่าว่าพัฒนาแล้วหรือไม่ ? อาจเพียงแค่มองพูดถึงคำว่า “กำลังพัฒนา” เพียงเท่านั้น

แต่ในความแตกต่างของความหมายทั้งสอง ก็ยังไม่เพียงพอที่จะเกาะภาพเหมารวม (Stereotype) ของเพศที่สาม ได้ชัดเจน เพราะระหว่างความห่างของรักต่างเพศ กับรักร่วมเพศ<sup>31</sup> ยังมีพื้นที่ให้เคลื่อนไปเคลื่อนมาได้ในระหว่างสองขั้ว ที่มีความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน เหมือนขั้วทั้งสอง อย่างเช่นคำถามว่า “ทำไมเพศที่สามคนนี้มีพฤติกรรมและการแต่งกาย อีกทั้งรสนิยม ไม่เหมือนกับเพศที่สามอีกคนเลย” หรือเพศที่สามบางคนถูกตั้งข้อสงสัยว่า “คนนี้เป็นผู้ชายหรือผู้หญิง?” แทนที่จะสงสัยว่า “คนนี้เป็นกะเทยใช่หรือไม่?”

การจำยอมที่จะเข้าไปรวมอยู่ในรหัสวัฒนธรรม โดยการยอมใช้คำว่า “สาวประเภทสอง” ก็เพื่ออยู่เป็นส่วนรวมของสังคม ทำตามกฎหมายที่สังคมขีดไว้แล้วจึงนำมาปรับเปลี่ยน เพราะไม่สามารถทำตามที่สังคมขีดไว้ได้ทั้งหมดให้อยู่ในความปกติ ย่อมต้องมีสิ่งแปลกปลอมอยู่เสมอ เพศที่สามเมื่อเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม รับกฎเกณฑ์เข้ามาแล้ว ก็ต่อต้านไปในตัว

ยกตัวอย่างการต่อต้านที่เพศที่สามใช้ เพศที่สามใช้คำว่า “สาวประเภทสอง” ที่สังคมบอก แทนสรรพนามไปเสียเลย การแสดงความยินดีที่จะใช้ ย่อมเป็นการลดทอนการกดทับและกระบวนการทำให้ความเป็นอื่น ด้อยค่าลง หรืออีกตัวอย่าง บุคคลเพศที่สามบางคนใช้การแต่งตัวให้แตกต่างกัน ไม่ตามมายาคติของเพศหญิง อาจใช้วิธีสลับไปสลับมาระหว่าง กระโปรงกับกางเกง, ผมยวกับผมสั้น บางคนก็ใช้เรื่องทางเศรษฐกิจ เรื่องทางชนชั้น ความจนความรวย ฝ่าบาทกรรมทางสังคมให้เห็นอัตลักษณ์ที่หลากหลาย คลุมเครือ สร้างความสับสนให้กับการจัดแบ่งประเภทยมนุษย์ทำได้ยากยิ่งขึ้น

ถ้าพิจารณาให้ดีแล้ว เพศที่สามก็มีการต่อสู้ภายในสังคม อาจจะโดยที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว เมื่อมีโอกาสปรากฏตัวในนิตยสาร ภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ จัดว่าเป็นสื่อที่ได้รับความนิยม จะได้เห็นการต่อสู้ผ่านภาษาที่มีอยู่ทั้งในชีวิตประจำวัน และในสื่อ มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย อาจคาดไม่ถึงถ้ายังมองผ่านแว่นตาของกระแสหลักที่มีการทำงานเป็นรูปแบบเป็นขั้นเป็นตอน แต่คงปฏิเสธไม่ได้ว่าในลำดับขั้นที่กล่าวมานั้นยังมีภาคปฏิบัติการให้เพศที่สามถูกถ่วงให้ห่างไกลจากมาตรฐานของวาทกรรมกระแสหลักอยู่ดี

---

<sup>31</sup> มีบางกลุ่มเสนอให้ใช้คำว่า “รักเพศเดียวกัน” แทนคำว่า “รัก ร่วมเพศ” เพราะอาจมองได้ว่า เป็นกลุ่มคนที่รักจะร่วมเพศกันเพียงอย่างเดียว

ดังที่ได้เรียบเรียงมาข้างต้นนั้น เป็นสาเหตุให้ผู้เขียน เริ่มที่จะมองถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาในชีวิต ในวัยเด็ก ในวัยของการศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันราชภัฏและในการศึกษาระดับปริญญาโท ว่าผู้เขียนมีวิธีการดำเนินชีวิตในเส้นทางสายที่สาม และการตีความเรื่องราวที่ผ่านเข้ามาเป็นประสบการณ์นั้นอย่างไร ผู้เขียนใช้การเลือกเรื่องราวเพียงบางเรื่อง เล่าเป็นประสบการณ์ชีวิต ใช้การกลับไปอ่านประสบการณ์ การนำมาวิเคราะห์และเริ่มยืนยันตัวตนของเพศที่สาม กับงานวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้

### คำถามในการศึกษา

- 1 มุมมองจากการเรียนสตรีศึกษามีผลอย่างไรในงานเขียนเรื่องเล่าของตัวเอง
- 2 การดำเนินงานของเพศที่สามที่จะทำให้อัตลักษณ์มีความหลากหลายมีวิธีการอย่างไร

### วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1 เพื่อให้เห็นความแตกต่างหลากหลายในรายละเอียดปลีกย่อยของบุคคลเพศที่สามที่อยู่ในภาพเหมารวมเพียงภาพเดียว ตามความหมายของคำว่า “เพศที่สาม” ในสังคม
- 2 เพื่อให้มองเห็นรูปแบบ วิธีการต่อสู้กับสังคมของเพศที่สามในชีวิตประจำวัน ผ่านงานเขียนเรื่องเล่าโดยเพศที่สาม
- 3 เพื่อให้เห็นกลไก ความซับซ้อน และเงื่อนไขวิธีการของสังคมที่ทำให้ภาพของเพศที่สามกลายเป็นเพียงภาพเหมารวมเพียงภาพเดียว

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1 ได้เห็นถึงความหลากหลายในการยืนยันเพศที่สามกับสังคมว่าไม่ได้มีเพียงมโนทัศน์เดียว
- 2 ได้เห็นถึงกลวิธีของเพศที่สามที่ใช้กับสังคม
- 3 เป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นเตือนความคิดในการจัดประเภทสรรพสิ่งที่แสนง่าย อีกทั้งให้เห็นได้ว่า การจัดประเภทต่อสรรพสิ่งนั้นไม่เพียงพอที่จะใช้กับมนุษย์แต่ละคน ให้เข้าตามประเภทที่กำหนด